

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ساجیکو موراتا

تائوی اسلام

کتاب مرجع دربارهٔ مناسبات مربوط به جنسیت
در اندیشهٔ اسلامی

مترجمان:

اسماعیل علی خانی و حسین نقوی

سرشناسه	موراتا، ساچیکو، ۱۹۴۳ - م. Murata, Sachiko
عنوان و نام پدیدآور	تائوی اسلام: کتاب مرجع دربارهٔ مناسبات مربوط به جنسیت در اندیشهٔ اسلامی / ساچیکو موراتا؛ مترجمان اسماعیل علی‌خانی، حسین نقوی.
مشخصات نشر	تهران: مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری	۸۱۵ ص.
شابک	978-622-6331-49-4
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
یادداشت	The Tao of Islam: a sourcebook on gender relationships in Islamic thought, عنوان اصلی: c1992.
یادداشت	کتابنامه: ص. [۷۸۱] - ۷۹۰.
یادداشت	نمایه.
عنوان دیگر	کتاب مرجع دربارهٔ مناسبات مربوط به جنسیت در اندیشهٔ اسلامی.
عنوان دیگر	دائوی اسلام: کتاب مرجع در باب روابط جنسیتی در تفکر اسلام.
موضوع	زنان در اسلام Women in Islam اسلام -- عقاید Doctrines -- Islam کیهان‌شناسی اسلامی Islamic cosmology تائو Tao
شناسهٔ افزوده	علی‌خانی، اسماعیل، ۱۳۵۱-، مترجم
شناسهٔ افزوده	نقوی، حسین، ۱۳۵۲-، مترجم
رده‌بندی کنگره	BP1۷۲/۲۳۰
رده‌بندی دیوبی	۲۹۷/۴۸۳۱
شمارهٔ کتابشناسی ملی	۹۵۲۶۱۶۰
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیا

تائوی اسلام

کتاب مرجع دربارهٔ مناسبات مربوط به جنسیت در اندیشهٔ اسلامی

ساچیکو موراتا

مترجمان:

اسماعیل علی‌خانی

(عضو هیئت علمی مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران)

حسین نقوی

(عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره))

صفحه‌آرا: معصومه قاسمی

طراح جلد: سعید صحابی

چاپ اول: ۱۴۰۳

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۶۰۰ هزار تومان

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه بوستان کتاب

ناشر: مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران

نشانی: تهران، خیابان نوفل‌لوشاتو، خیابان شهید آراکلیان، پلاک ۴

تلفن: ۶۶۹۶۵۳۴۶، نمابر: ۶۶۹۵۳۳۴۲

شابک: ۴-۴۹-۶۳۳۱-۶۲۲-۹۷۸-4-978-622-6331-49-4 ISBN:

www.irip.ac.ir

حَقّ چاپ و نشر محفوظ است.

این کتاب با کاغذ حمایتی چاپ شده است.

فهرست مطالب

یادداشت مترجمان.....	۱۱
کوتاه‌نوشته درباره کتاب تائوی اسلام.....	۱۵
پیش‌گفتار.....	۲۵
درآمد.....	۳۳
سنت عقلانی در اسلام.....	۳۵
انتقاد فمینیستی از اسلام.....	۳۸
پیش‌زمینه این کتاب.....	۴۰
تفکر چینی و اسلامی.....	۴۴
دوقطبی الاهیاتی.....	۴۷
نشانه‌های خدا.....	۵۱
تناظرهای کیهانی.....	۵۹
موازنه انسانی.....	۶۰
طرح کتاب.....	۶۵

بخش ۱: خدا، انسان، جهان / ۶۹

فصل اول: حقایق سه‌گانه.....	۷۱
آیات آفاقی و انفسی.....	۷۱
تناظر کیفی.....	۷۹

۹۰.....	مراتب کیفی.....
۹۵.....	جامعیت انسان.....
۱۰۲.....	فرزندان عناصر.....
۱۰۷.....	اسطوره خلقت آدم.....
۱۱۵.....	شدن انسان.....
۱۱۸.....	کتاب‌های کیهانی و انسانی.....

بخش ۲: الاهیات / ۱۲۳

۱۲۵.....	فصل دوم: دوگانگی الهی.....
۱۲۶.....	خدا و ذات.....
۱۲۹.....	تنزیه و تشبیه.....
۱۳۷.....	اسماء مکمل.....
۱۴۰.....	خدا و بنده اش.....
۱۴۴.....	یک و دو.....
۱۵۰.....	خلق کثیر.....
۱۵۳.....	تفصیل مجمل.....
۱۶۰.....	هستی و شناخت.....
۱۶۶.....	جلال و جمال.....
۱۷۷.....	هیبت و انس.....
۱۸۴.....	لوازم اجتماعی دوگانگی خداوند.....
۱۹۳.....	فصل سوم: دو دست خدا.....
۱۹۵.....	راست و چپ.....
۲۰۱.....	دیدگاه مفسران قرآن.....
۲۰۳.....	انگشتان و پاها.....
۲۱۱.....	دو دست در فتوحات مکیه.....
۲۱۷.....	فصوص الحکم.....
۲۲۱.....	مؤیدالدین جندی.....
۲۳۱.....	عبدالرزاق کاشانی.....

۲۳۷.....	داوود قیصری.....
۲۴۳.....	صدرالدین قونوی.....
۲۵۲.....	سعیدالدین فرغانی.....
۲۶۱.....	دیدگاه فرغانی دربارهٔ دو قبضه.....

بخش ۳: جهان‌شناسی / ۲۷۷

۲۷۹.....	فصل چهارم: آسمان و زمین.....
۲۸۱.....	آفرینش عالم.....
۲۸۹.....	تأثیری آسمان و زمین.....
۲۹۶.....	آسمان و زمین چون واژگان متناظر.....
۳۰۵.....	همانندی‌ها.....
۳۱۳.....	روابط متغیر.....
۳۱۹.....	هفت آسمان.....
۳۲۶.....	چهار عنصر.....
۳۳۴.....	فضایل زمین.....
۳۳۹.....	فصل پنجم: ازدواج کیهانی.....
۳۴۱.....	پدران و مادران.....
۳۵۰.....	ازدواج عام.....
۳۵۸.....	تثلیث.....
۳۶۳.....	قلم و لوح.....
۳۶۹.....	عقل و نفس.....
۳۷۷.....	فرزندان طبیعی.....
۳۸۴.....	روابط متغیر.....
۳۹۲.....	چهره‌های عقل.....
۴۰۲.....	دو بال جبرئیل.....
۴۰۵.....	فصل ششم: ازدواج انسانی.....
۴۰۶.....	ازدواج در جامعه.....
۴۱۱.....	برتری مرد بر زن (۱).....

۴۲۰	برتری مرد بر زن (۲).....
۴۳۱	عشق متقابل.....
۴۳۸	محبوبیت زنان.....
۴۵۰	فصوص الحکم.....
۴۵۵	اشتقاق متقابل.....
۴۶۰	شهود خداوند در زنان.....
۴۶۴	ازدواج و آفرینش.....
۴۶۹	اتحاد جنسی کامل.....
۴۷۳	نمادگرایی جنسیت گرامری.....
۴۸۰	توصیه معنوی.....
۴۸۹	فصل هفتم: رحم.....
۴۸۹	عبادت عام.....
۴۹۷	رحمت وجود.....
۵۰۴	طبیعت چون همسر و مادر.....
۵۱۰	عشق به والدین.....
۵۱۹	رحم چون عالم صغیر.....
۵۲۷	رحم چون طبیعت.....

بخش ۴: روان‌شناسی معنوی / ۵۳۹

۵۴۱	فصل هشتم: سلسله مراتب ایستا.....
۵۴۱	اصول تأویل.....
۵۵۰	اسماء عالم غیب.....
۵۵۲	آیات عالم صغیر.....
۵۵۸	روح.....
۵۶۶	نفس.....
۵۷۰	عقل.....
۵۷۸	ملکوت روح.....
۵۸۲	آسمان و زمین.....

فصل نهم: پویایی نفس.....	۵۹۱
جهاد فی سبیل الله.....	۵۹۱
شرّ نفس.....	۶۰۳
خلقیات متضاد.....	۶۰۹
پذیرندگی نفس.....	۶۱۸
مروت و فتوت.....	۶۳۲
مردانگی منفی.....	۶۳۸
آدم، حوا و ابلیس.....	۶۴۸
حیوانات نفس.....	۶۶۰
تهذیب نفس.....	۶۷۶
فصل ۱۰: قلب.....	۶۸۷
[قلب] در قرآن و حدیث.....	۶۸۷
[قلب] بین روح و نفس.....	۶۹۶
قلب در مکتب ابن عربی.....	۷۱۳
تولد قلب.....	۷۲۹
تولد قلب از منظر عزالدین کاشانی.....	۷۳۵
تولد قلب در مکتب ابن عربی.....	۷۴۴
نفس چون مادر باکره.....	۷۵۰
قلب کامل شده.....	۷۵۲
مردان حقیقی و زنان حقیقی.....	۷۵۶
ضمیمه.....	۷۶۳
کتابنامه.....	۷۷۵
نمایه.....	۷۸۵

این کتاب دارای یک پیش‌گفتار از خانم آنه ماری شیمل، یک درآمد و چهار بخش است که در ۱۰ فصل به شرح ذیل است:
عناوین بخش‌ها:

- بخش ۱: خدا، انسان، جهان (فصل ۱)
- بخش ۲: الاهیات (فصل ۲ و ۳)
- بخش ۳: کیهان‌شناسی (فصل ۴ و ۵ و ۶ و ۷)
- بخش ۴: روان‌شناسی معنوی (فصل ۸ و ۹ و ۱۰)

پیش‌گفتار

درآمد

فصل‌ها

- ۱. سه حقیقت
- ۲. دوگانگی الهی
- ۳. دو دست خدا
- ۴. آسمان و زمین
- ۵. ازدواج عالم کبیر
- ۶. ازدواج انسان
- ۷. رحم
- ۸. سلسله‌مراتب ایستا
- ۹. تکاپوی نفس
- ۱۰. قلب

یادداشت مترجمان

کتابی که پیش رو دارید از کتاب‌های مهم دربارهٔ تناسبات جنسیتی و ترسیم آن در مناسبات کیهانی است، که توسط خانم ساجیکو موراتا، همسر دانشمند شهیر، دکتر ویلیام چیتیک نگاشته شده است. کتاب تائوی اسلام کتابی مرجع دربارهٔ مناسبات مربوط به جنسیت در اندیشهٔ اسلامی است که، نه فقط به لحاظ پژوهش علمی، که از نظر تبلیغات اسلامی نیز شاه‌کاری واقعی است. این کتاب بهترین پاسخ‌ها را در برابر حملات فمینیست‌ها بر ضد اسلام فراهم کرده است. خانم موراتا برای دریافت صحیح موضوع جنسیت در اسلام، در اقیانوس عرفان و حکمت اسلامی غور کرده است؛ اقیانوسی که عمق آن را با استفاده از آثار متفکران و فرزاندانی که شمار آنها کمتر از چهل و هشت نفر نیست، با استادی تمام اندازه‌گیری کرده است.

خانم موراتا با تبیین دوگانگی‌های جنسیتی در اندیشهٔ اسلامی و مقایسهٔ آن با دوقطبی بین و یانگ در اندیشهٔ تائوئیستی، طرحی نو درافکنده است. کتاب تائوی اسلام حقیقتاً کتابی مرجع در اندیشهٔ اسلامی است و یقیناً در آثار کلاسیک جا گرفته است. با توجه به نوشتهٔ جناب استاد محمد لگن‌هاوزن دربارهٔ این کتاب و نیز پیش‌گفتار خانم آنه‌ماری شیمل دربارهٔ آن، که در آغاز این کتاب آمده‌اند، بیش از این نیازی به شرح محتوای کتاب نیست. تنها به نکاتی که در ترجمهٔ این کتاب مد نظر داشته‌ایم، به اختصار اشاره می‌کنیم و در پایان، یک سپاس ویژه از کسانی داریم که به نوعی یار و همراه ما در ترجمه و نشر این کتاب بوده‌اند.

۱. نقل قول‌ها و نیز روایات مورد اشارهٔ نویسندهٔ محترم یا متون مختلف به کار برده شده، با تحقیقی فراتر از ترجمهٔ کتاب، گردآوری شده و در پاورقی قرار گرفته است تا

- پژوهش‌گران فهم روشن‌تری درباره موضوع مورد اشاره پیدا کنند.
۲. متون فارسی کهن که در متن نقل شده است، جهت حفظ امانت، عیناً و بدون ترجمه امروزی آورده شده است.
 ۳. آیات و روایاتی که در متون منقول از نویسندگان مختلف وجود دارد، به ویژه در متون فارسی، برای حفظ امانت به همان صورت حفظ شده است و در پاورقی ترجمه آنها آمده است.
 ۴. همه آدرس‌ها، حتی آدرس احادیث نیز، که معادل کتاب‌های دیگر وجود داشته است، جهت حفظ امانت، مطابق آنچه در کتاب آمده، ارائه شده است.
 ۵. در معادل‌گذاری واژگان استفاده شده در متن، تا حد ممکن سعی کرده‌ایم به خود متن وفادار بمانیم و از معادل‌های مد نظر خود نویسنده در جاهای مختلف متن کمک بگیریم. به عنوان نمونه معادل کلمه *cosmos* را، که خود نویسنده در برخی جاها به عالم، با ویرایش عربی همراه ساخته بود، قرار دادیم.
 ۶. در ترجمه سعی شده است از واژگانی استفاده شود که در عرفان و حکمت اسلامی معمول است و برای خوانندگان فارسی‌مأنوس تر است. بنابراین، واژگانی نظیر «تعیین اول»، «تجلی»، «فتوت»، «فناء» و ... به همین سان ترجمه شده است.
 ۷. ترجمه نقل قول‌های عربی، که در پاورقی جمع‌آوری کرده‌ایم، از همان عبارات عربی انجام شده است تا به متن نویسنده ارجاع داده شده پای‌بندتر باشیم.
 ۸. در ترجمه آیات قرآن از ترجمه قرآن آقای محمد مهدی فولادوند استفاده کرده‌ایم؛ اما در جاهایی برای هماهنگی میان تعبیرها و واژگان و اصطلاحات، ترجمه را مطابق واژگان مد نظر تنظیم کرده‌ایم؛ هرچند روح کلی ترجمه مترجم را حفظ کرده‌ایم.
 ۹. نویسنده محترم تاریخ‌ها را به صورت ترکیب قمری/مسیحی آورده است که ما نیز همان را در ترجمه لحاظ کرده‌ایم: مثلاً ۶۲۲ق/م، ۷۰۰ق/م، ۱۳۰۰م، ۱۴۱۰ق/م، ۱۹۹۰م.
 ۱۰. یکی از مشکلات نگارش فارسی درباره ترجمه کلماتی که دلالت ویژه بر خداوند متعال دارند یا اسمی از اسماء الهی هستند، این است که در فارسی عبارت و علامتی وجود ندارد که بیان‌گر این مطلب باشد که آن اسم یا صفت، ویژه خداوند است؛ چیزی که در عربی با «الف و لام» و در انگلیسی با حرف بزرگ در اول کلمه یا با حرف تعریف The به راحتی انجام می‌شود. به همین دلیل، برای نشان دادن این

امر، که آن اسم یا صفت، نظیر Real, Truth, Being, Unity به خداوند اشاره دارد، گاهی از واژه «حضرت» در اول آن یا واژه «مطلق» و «محض»، پس از آن استفاده کرده‌ایم. مثلاً برای واژه Real تعبیر «حضرت حق» و برای واژه Being تعبیر «هستی محض» را برگزیده‌ایم.

۱۱. بخشی از پاورقی‌های متن، که از آن مترجمان است، با حرف اختصاری «م» مشخص شده است.

۱۲. کتاب اصلی انگلیسی دارای یک پیش‌گفتار از خانم آنه ماری شیمل، یک درآمد و چهار بخش است که در ۱۰ فصل ارائه شده است.

۱۳. با توجه به این‌که ترجمه این کتاب توسط دو نفر انجام شده است، سعی شده است کتاب به گونه‌ای ویرایش و بازخوانی شود که هم‌گونی و یک‌پارچگی نگارش آن حفظ شود و دوگانگی یا دوگونگی در عبارت‌ها و معادل‌ها کمتر به چشم آید.

بی‌شک ترجمه و نشر این کتاب مرهون یاری و همراهی بزرگوارانی چند است که قدردانی از زحمات‌شان کمترین کاری است که از مترجمان برمی‌آید؛ و البته پاداش اصلی نزد خدای کریم است.

إذا عجز الإنسان عن شكر منعم فقال جزاك الله خيراً وقد كفى

از استاد لگن‌هاوزن بابت پیشنهاد ترجمه این کتاب و نیز یاری ایشان در اصلاح برخی از دشواری‌های متن و کوتاه‌نوشت ایشان درباره معرفی کتاب سپاس‌گزاریم. از مسئولان وقت محترم مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران و انتشارات این مؤسسه بابت همراهی در انتشار این کتاب فاخر سپاس‌گزاریم. از جناب آقای دکتر سید لطف‌الله جلالی بابت مقابله متن و ترجمه و ویرایش محتوایی کتاب قدردانیم.

این همه گفتیم لیک اندر بسیج	بی‌عنایات خدا هیچیم هیچ
بی‌عنایات حق و خاصان حق	گر ملک باشد، سیاهستش ورق
ای خدا ای فضل تو حاجت‌روا	با تو یاد هیچ کس نبود روا
این قدر ارشاد تو بخشیده‌ای	تا بدین بس عیب ما پوشیده‌ای
قطره دانش که بخشیدی ز پیش	متصل گردان به دریا‌های خویش